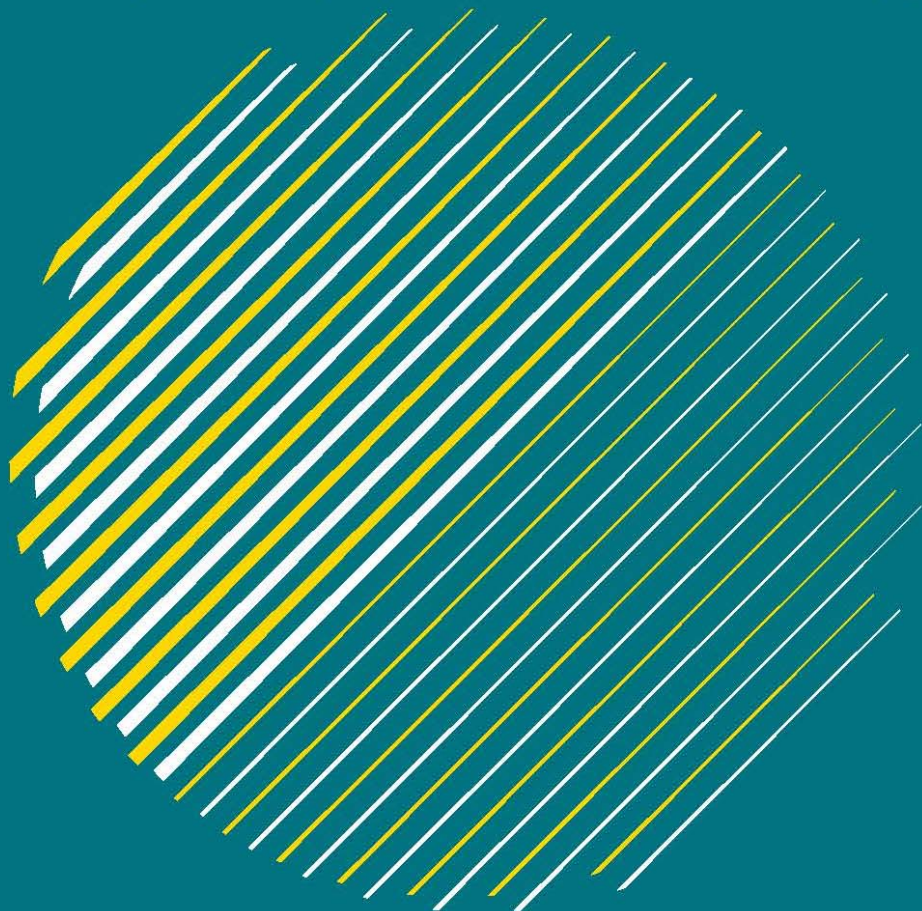

ШВЕТЛОСЦ

ЧАСОПИС ЗА НАУКУ, ЛИТЕРАТУРУ, КУЛТУРУ И УМЕТНОСЦ

НАУКА

Оксана Тимко Дітко
Юлія Юсип-Якимович
Єлена Дудаш

ПОЕЗИЯ И ПРОЗА

Славко Винаї
Микола Шанта

З РУКОПИСНОГО НАШЛІДСТВА

Микола М. Цап
Олег Петрук

СТАТІ И ЕСЕЇ

Любомир Медеши

ЕТНОЛОГІЯ – ЕТНОГРАФИЯ

Дюра Латяк

ПРИКАЗИ, КРИТИКИ, РЕЦЕНЗІЇ

Ірина Гарди-Ковачевич
Наталія Стаценко

ДРАМСКИ ДОДАТОК

Сашо Паленкаш

УПУТСТВО ЗА ПРИРИХТОВАНЄ РУКОПИСОХ ЗА ДРУКОВАНЄ

Ілюстрації
Ясна Арбанас

ШВЕТЛОСЦ

часопіс за науку, літаратуру, культуру и уметносц

РОК LXXIII

АПРИЛ–ЮНІЙ 2025

ЧИСЛО 2

ЗМІСТ

НАУКА

Oksana Timko Đitko, Julija Jusyp Jakymovič:

Antroponimi u osnovama ojkonima u hrvatskom

i ukrajinskom jeziku 5

Єлена Дудаш: Пейзажно-архитектонски елементи

на малюнках маляра Миколи Буши 16

ПОЕЗИЯ И ПРОЗА

Славко Винаї: Дзевец пісні 31

Микола Шанта: Сцеканє души 41

З РУКОПИСНОГО НАШЛІДСТВА

Микола М. Цап, Олег Петрук: Кілька принагідних нотаток про

Бориса Кудрика і його зв'язки з о. Гавриїлом Костельником ... 51

СТАТІ И ЕСЕЇ

Любомир Медсши: Руководзаци Рускословци:

здогадованє и власна обсервация 1960–1992 (II) 59

ЕТНОЛОГІЯ – ЕТНОГРАФІЯ

Дюра Латяк: Народни присловки, мудри виреченя

и метафорични вислови 79

ПРИКАЗИ, КРИТИКИ, РЕЦЕНЗІЇ

Ірина Гарди-Ковачевич: И жена лєм человек 105

Наталия Стаценко: Статі о Руснацох и Українцох

Заходного Балкану у нових томах

„Енциклопедії Сучасней України” 109

ДРАМСКИ ДОДАТОК

Сашо Палєнкаш: ...Ша лє, ниа! 111

УПУТСТВО ЗА ПРИРИХТОВАНЄ РУКОПИСОХ ЗА ДРУКОВАНЄ ... 121

Ілюстрації Ясни Арбанас (30, 40, 58, 104, 108)

ШВЕТЛОСЦ

часопис за науку, литературу, културу и уметносц

Виходзи од 1952. року

Видаватель

Новинско-видавательна установа „Руске слово” Нови Сад

За издавателя

др Борис Варга, директор

Совидаватель

Универзитет у Новим Садзе, Филозофски факултет,
Оддзелене за русинистику

За совидавателя

проф. др Миливой Аланович,
декан Филозофского факултету у Новим Садзе

Главни редактор

др Борис Варга

**Одвичательни редактор за фахову обласц
(литературу, културу и уметносц)**

Микола М. Цап

Ушорйовацки одбор за наукову обласц

др Дюра Гарди, др Йоаким Стрибер,
др Алексей Кишюгас, др Даниела Тамаш

Совит часописа

академик Юлиан Тамаш (Войводянска академия наукох и уметносци,
Национална академия наукох України), др Оксана Тимко Дітко
(Универзитет у Загребе, Горватска), др Алла Татаренко (Львовски
национални универзитет, Україна), др Томаш Квока (Ягелонски
универзитет, Польска), др Олег Румянцев (Универзитет у Палерму,
Италия), др Михаил Дронов (Институт за славистику РАН, Русия),
др Юлиан Рамач, др Канаме Окано (Универзитет за иноземни студії
Кобе, Япон), др Александер Мудри (Универзитет у Новим Садзе),
др Ана Римар Симунович (Универзитет у Новим Садзе), мр Анамария
Рамач Фурман, мср Мирослав Кевежди, мср Саша Сабадош

Рецензенти

др Олег Белей
мр Саша Сабадош

Лектор и коректор

Микола М. Цап

Дизайн раминок

Игор Орсаг

Технічна редакторка

Мария Гудак

Адреса редакції: 21000 Нови Сад, Футожска 2/III

телефон (021) 6613-697

e-mail: casopissvetlosc@gmail.com

Интернет адреса:

www.ruskeslovo.com/шветлосц

Часопис виходзи 4 раз у року. Рочна предплата 800,00 динари,

а за иноземство 25 евра; єден прикладнік 200,00 динари.

Жиро рахунок число 160-923244-82 – НБУ „Руске слово”

Нови Сад (з назначеньом: за „Шветлосц”);

девизни рахунок число 160-0050870024999-53

Banca Intesa a. d., Beograd

ISSN 0488-7557

e-ISSN 2683-3468

SVETLOSC

Journal for Science, Literature, Culture and Art

Founded in 1952

Publisher

Newspaper Publishing Institution „Ruske slovo”, Novi Sad

For the publisher

Boris Varga, PhD. – Head of NPC „Ruske slovo”

Co-publisher

Faculty of Philosophy of the University of Novi Sad

For the Co-publisher

Prof. Milivoj Alanovic, PhD. – Dean of Faculty of Philosophy, Novi Sad

Editor-in-chief

Boris Varga, PhD

Editor for Literature, Culture and Art

Mikola M. Cap

Editorial Board for Science

Djura Hardi PhD, Joakim Striber PhD,
Aleksej Kisjuhas PhD, Daniela Tamas PhD

Advisory Board

Julijan Tamas, Academician (Academy of Sciences and Arts of Vojvodina,
National Academy of Sciences of Ukraine), Oksana Timko Ćitko, PhD
(University of Zagreb, Croatia), Alla Tatarenko, PhD (Ivan Franko University
of Lviv, Ukraine), Tomasz Kwoka, PhD (Jagiellonian University, Poland),
Oleg Rummyantsev, PhD (University of Palermo, Italy), Mikhail Dronov,
PhD (Institute for Slavic Studies RAS, Russia), Julijan Ramac, PhD,
Kaname Okano, PhD (Kobe City University of Foreign Studies, Japan),
Aleksandar Mudri, PhD (University of Novi Sad), Ana Rimar Simunovic, PhD
(University of Novi Sad), Anamarija Ramac Furman, Mgr, Miroslav Kevezdi, MA,
Sasa Sabados, MA

Reviewers

Oleh Beley, PhD
Sasa Sabados, MA

Editor and Proofreader

Mikola M. Cap

Cover Design

Igor Orsag

Graphics and Layout Editor

Marija Hudak

Address: 21000 Novi Sad, Futoška 2/III
tel. +381 21 6613-697, fax +381 21 528-083

OKSANA TIMKO ĐITKO*

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Katedra za ukrajinski jezik i književnost

okditko@m.ffzg.hr

UDC 811.163.42'373.2

811.161.1'373.2

Преглядна робота

прияте 06. 04. 2025.

прилапене за друковане 25. 04. 2025.

JULIJA JUSYP JAKYMOVIČ**

Sveučilište u Užgorodu

Filološki fakultet

Katedra za slovački i češki jezik i književnost

julia.jusyp@uzhnu.edu.ua

Antroponimi u osnovama ojkonima u hrvatskom i ukrajinskom jeziku***

Analiza i usporedba ojkonima s antroponimnom osnovom počinje opisom onomastičkih istraživanja u Ukrajini i Hrvatskoj. Sam opis ojkonima počinje navođenjem osobnih imena koja su najčešće osnova za tvorbu naziva naseljenih mjesta u oba analizirana jezika. Analiza se radi na nekoliko razina. Radi se raščlamba suvremenih hrvatskih i ukrajinskih ojkonima temeljenih na osobnim imenima, te opis promjena koje su tijekom vremena zahvatile neko od njih. U drugom dijelu rada uspoređuju se zajednički modeli tvorbe ojkonima. Pokazuje se da, bez obzira na višestoljetnu razdvojenost, velik dio praslavenskog morfološkog nasljeđa aktivno živi u oba jezika. Treći dio istraživanja posvećen je razlikama u tvorbi ojkonima. Bez obzira na evidentno postojanje razlika u produktivnosti i frekventnosti pojedinih modela tvorbe, iznenađuje veliki postotak sličnosti. Također podudarnosti postoje i u izboru antroponima ova dva jezika u tvorbi ojkonima.

Ključne riječi: ojkonim, antroponim, sufiks, izvedenica, složenica

Toponimi su stara leksiko-semantička skupina imenica. Oni su važan izvor informacija o položaju, povijesti, kulturi, jezičnim osobitostima,

*Оксана Тимко Дітко – доктор наук, порядна професорка

**Юлія Юсип-Якимович – доктор наук, доцентка

***Робота прочитана на Х мединародней науковей конференції *Лінгвалізація світу*, 23–24. мая 2024. року (отримана он-лайн) у Черкасах, Україна.

ali i jezičnim kontaktima istraživane teritorije. Ljudi su uvijek imali potrebu imenovati prostor prema nekim osobitostima. Uzimajući u obzir давност toponima zanimljivo je istražiti koliko je zajedničkog u dvama srodnim, a zemljopisno dalekim jezicima.

Do sada ne postoje poredbeni istraživanja tvorbe toponima u ukrajinskom i hrvatskom jeziku. I ukrajinski i hrvatski znanstvenici istražuju nacionalnu toponimiju, ili pak uspoređuju toponime općenito, u slavenskim jezicima. U hrvatskim znanstvenim istraživanjima više se pažnje posvećuje grčkoj i latinskoj toponimici. I pored prilično velikog broja radova posvećenim toponimima i u Ukrajini i u Hrvatskoj, do danas nema istraživanja posvećenih hrvatsko-ukrajinskoj analizi onomastike, pa tako i toponimije.

Činilo nam se zanimljivim usporediti način imenovanja mjesta u dva srodna, ali zemljopisno daleka jezika. Istražiti kako se isto praslavensko nasljeđe sačuvalo, razvilo i izmijenilo u jezicima koji nisu susjedni i nisu utjecali jedan na drugi. S jedne strane, na osnovu takve analize vidljivo je koji su se od zajedničkih sredstava tvorbe, naslijeđeni iz praslavenskog, sačuvali do danas u analiziranim jezicima, a s druge strane može se usporediti frekventnost sačuvanih tvorbenih sredstava.

Izvor analize ojkonima bili su popisi naselja Ukrajine u Географічна енциклопедія України (3 т. Київ, 1989–1993) i popis naselja Republike Hrvatske u Hrvatski mjesni rječnik (Zagreb, 2016). Iz navedenih popisa ispisali smo nazive koji u svojoj osnovi imaju osobna imena. U drugom dijelu rada analizirali smo najčešće zajedničke tvorbeni modele ojkonima.

Toponimi u oba jezika su raznojezični i raznostoljetni. To je uvjetovano povijesnim razlozima, prije svega migracijama, naseljavanjima, te političkim i povijesnim okolnostima. U Ukrajini je na jugu većina toponima tatarskog, turskog i grčkog i dr. porijekla. U Hrvatskoj su uzduž obale Jadrana i na otocima toponimi najčešće grčkog i latinskog porijekla. Toponimi slavenskog porijekla su noviji i manje ih je.

Cilj našeg istraživanja je usporediti antroponomnu ojkonimiju u ukrajinskom i hrvatskom jeziku. Često su osobna imena ljudi korištena za tvorbu naseljenih mjesta, koja su nastala u određenim društveno-povijesnim uvjetima, kada je bitno bilo ovjekovječiti vlasnika, osnivatelja, glavu obitelji, roda i sl. Nazivi mjesta prema tim parametrima su jako stari.

a) Antroponimni ojkonimi

U imenovanju prostora važnog za život: prostora prebivanja, napajanja stoke, uzgoja usjeva, lova i sl., ljudi su se vodili različitim kriterijima. Jedan od najstarijih načina imenovanja prostora bio je osobnim imenima: imenom onog tko živi na određenom mjestu, tko uzgaja usjeve, čija stoka pase na određenoj livadi i sl.

U analizi antroponimnih ojkonima ukrajinskog i hrvatskog jezika prvo je primjetna razlika u broju ojkonima nazvanih imenima svetaca, kojemu je posvećena mjesna crkva. Kako piše A. Frančić „snažan biljeg hrvatskoj toponimiji (te onimiji općenito) daje kršćanstvo, prihvaćanjem kojega nastupa novo razdoblje u povijesti hrvatske onimije“ (Frančić, 2021: 158). Kao što je vidljivo u Tablici 1. postoji veliki disbalans u tvorbi ovakvih ojkonima.

Tablica 1.

	ukrajinski	hrvatski
složenice	СВЯТОПЕТРІВКА СВЯТОПЕТРІВСЬКЕ	Sevid, Suđurađ, Supetar, Sustjepan, Sutivan, Sutivanac, Svetoblažje, Svetvinčenat
dvočlani ojkonimi		Selo Sveti Marko, Sveta Ana, Sveta Helena (2), Sveta Jelena (2), Sveta Katarina, Sveta Lucija, Sveta Marija, Sveta Marija na Krasu (2), Sveta Marina, Sveti Andrija, Sveti Anton (2), Sveti Bartol, Sveti Bartul, Sveti Donat, Sveti Đurađ (3), Sveti Filip i Jakov, Sveti Ilija, Sveti Ivan (4), Sveti Ivan Dobrinjski, Sveti Ivan Zelina, Sveti Ivan Žabno, Sveti Jakov, Sveti Josip, Sveti Juraj, Sveti Juraj u Trnju, Sveti Marko, Sveti Martin (3), Sveti Martin na Muri, Sveti Martin pod Okićem, Sveti Matej, Sveti Petar (4), Sveti Petar na Moru, Sveti Petar Mrežnički, Sveti Petar Orehovec

Primjetna je razlika u frekventnosti i produktivnosti ojkonima koji u svojoj osnovi imaju ime sveca, ili čak i samo spominjanje pridjeva „sveti“. Jedan od razloga ovakve nepodudarnosti vjerojatno je i religijski. U Hrvatskoj su oko samostana, crkava, nicala naselja, koja su dobivala imena prema svecu kojem je posvećena crkva. Neki ojkonimi su se vremenom već leksikalizirali, izmijenili pridjev „sveti“ (*Sevid* < sv. Vid, *Suđurađ* < sv. Đurđ, Đurađ, *Supetar* < sv. Petar, *Sutivan* < sv. Ivan i dr.). Općenito, „u Hrvatskoj se imena 6415 referenata, tzv. Svetih mjesta, temelje na imenima 280 svetaca.“ (Frančić, 2021: 158).

Osim ojkonima u kojima je izričito naveden pridjev „sveti“ postoji i niz mjesta koja u osnovi svog naziva nose neki antroponim. Nije uvijek moguće sa sigurnošću tvrditi da početna motivacija nije kretala od imena svetog Ivana, Jurijsa, Josipa, Marije i td. Jer, kako kaže Frančić „Imena kršćanskih svetaca, bili oni supstituti (pra)slavenskih božanstava ili ne, kojima su posvećene mjesne crkve/kapele kadšto bivaju ugrađena u ojkonim sastavljen od atribut sveti i imena sveca/svetice, a kadšto se u

ojkonimu čuva svečevo ime bez spomenutoga atributa (npr. Donji Vido-vec, Lovečan, Marina, Mihovljan, Peteranec, Štefanje) (Frančić, 2021: 159). Stoga dopuštamo da su i u Ukrajini naselja, koja u osnovi imaju kršćanska imena kao Ivan, Petar i sl., nastala pod utjecajem crkve bez navođenja pridjeva „sveti“, blizu samostana, kapele.

Naravno, popis imena korištenih za tvorbu naselja u ukrajinskom i hrvatskom jeziku ne podudara se u potpunosti, ali postoje nekoliko ime-
na koja su jednako česta u oba jezika.

U oba analizirana jezika ime Ivan je produktivan antroponim u tvo-
rbi ojkonima.

Tablica 2.

Ivan		ukrajinski	hrvatski
osnovni		Іваньки (3), Іванчі	
izvedenice	singularni	Іванів (4), Іванків (6), Іванкова, Іванове, Іваньків (2), Іваниківка, Іванівка (72), Іваниця (2), Іванці, Іванчиці (2), Іванівське (5), Іванине	Ivankovo, Ivanovo, Ivanovac, Ivančec, Ivanec, Ivanje
	pluralni	Іванківці (19), Іванівці (8), Іванчани, Іваники, Іваниничі, Іваничі (2), Іванковичі, Івановичі (2), Іванинці	Ivanovci, Ivanci, Ivančani, Ivančići
složenice		Івангород (4), Іванград, Іваномисль, Іванопілля, Іванопіль (2), Іванчуківка	Ivanbegovina, Ivanbrijeg, Ivandol
dvočlani	singularni	Іване-Золоте, Іване-Пусте, Івано-Благодатна, Івано-Дар'івка, Івано-Кепине, Івано-Межирицьке, Івано-Миколаївка, Івано-Михайлівка, Івано-Слиньківка, Івано-Федорівка, Івано-Шийчине, Івано-Якизівка, Іванове Селище	Ivan Dolac, Ivanečki Vrhovec, Ivanečko naselje, Ivanec Bistranski, Ivanec Križevački, Ivanovo Polje, Ivanovo Selo
	pluralni		Ivančići Pokupski

Osim od imena Ivan, u tvorbi ojkonima u oba jezika, tvore se izvedenice od imena Juraj, Josip, Petar i dr. Ipak, postoje i neke razlike. Primjerice, u hrvatskom jeziku jednako su česti toponimi nastali od imena Martin (Frančić, 2021: 157). U ukrajinskom jeziku takve ojkonime nismo pronašli, ali tamo postoje izvedenice od imena Taras, Ostap i sl., koji ne postoje u hrvatskom.

Jedino žensko ime u oba jezika, koje je ušlo u osnovu tvorbe naziva naseljenih mjesta, je Marija. Za razliku od hrvatskog, gdje su takvi ojkonimi rijetkost, u ukrajinskom jeziku ženska imena su česta osnova u tvorbi naseljenih mjesta (Панчук, 2016: 69).

Tablica 3.

Marija		ukrajinski	hrvatski
izvedenice	singularni	Мар'ївка (30), Мар'янівка (64), Мар'ївське, Мар'їнське, Мар'янське (2), Мар'їнка, Мар'янка, Мар'їне (8)	
	pluralni		Marijanci
složenice		Мар'янопіль (2)	Marinbrod, Marindolsko, Marindvor
dvočlani		Мар'є-Дмитрівка, Мар'є-Костянтинівка, Мар'їна Роща	Marija Bistrica, Marija Gorica, Marija Magdalena, Marija Trošt, Marino Selo, Marinje Zemlje, Marjanski Ivanovci

Primjetno je da je u navedenim tablicama samo jedno žensko ime – Marija. U tome je jedna od razlika ukrajinske i hrvatske antoponimne ojkonimije. U ukrajinskom jeziku više je ženskih imena ušlo u osnovu ojkonima. Njihova tvorba je i raznovrsnija i produktivnija. (Панчук, 2016: 69)

b) Neki zajednički modeli tvorbe

Kao što smo već rekli, imenovanje mjesta prema imenu čovjeka koji živi na tom prostoru najstariji je način tvorbe ojkonima. Unutar te skupine najstariji su bezsufiksni ojkonimi, i ojkonimi sa sufiksom *-itj(i).

U oba analizirana jezika postoji mala skupina bezsufiksnih antroponimnih ojkonima: *Dragotin, Dragotina, Dubravka, Ladislav, Martin,*

Mihalj, Mikleuš, Stipan, Tomaš, Šimuni i sl.; Богдан, Володимир, Богдани, Бориси, Микити i sl. U oba jezika ovakvi nazivi naselja jednako su malobrojni, ali postoje.

Puno je produktivniji, jednako stari, način tvorbe dodavanjem sufiksa *-itj(i).

Kupčinska smatra da „kada je riječ o vlastitim imenima ljudi, koja su ušla u osnovu etnonima, postaje očigledna dominantna veza etničke skupine i roda. Zato takav karakter etnonaziva reprezentira formant *-itji, koji ima patronimno-rodnu funkciju.“ (Купчинська, 2016: 64). Davnost ovih tvorbenih modela potvrđuje i njihova prisutnost i produktivnost u oba analizirana jezika.

Tablica 4.

	ukrajinski	hrvatski
-ić-i	Ганичі, Іваничі, Катериничі, Кулиничі, Любовичі, Микитичі, Надичі	Bartolići, Martinčići, Damijanići
-ov-ić-i	Варковичі, Дмитровичі, Іванковичі, Івановичі, Йосиповичі, Климентовичі	Bogdanovići, Brajkovići, Martinovići
-ić		Martinić

Arhaičnost ovakvih načina tvorbe naseljenih mjesta ponekad se povezuje čak s vremenom naseljavanja Slavena. „Pojedini znanstvenici smatraju, da su teritoriji gdje se javljaju ojkonomi na -ići i *-jъ prostori prvobitnog autohtonog naseljavanja Slavena“ (Купчинський, 1981: 87).

Sufiks -ci često tvori izvedenice u spoju sa sufiksima -ev-, -in- i sl. Pluralni sufiks -ci također tvori ojkonime patronimskog porijekla, takvog u kojem je preneseno ime ljudi koji su u naselju živjeli, na mjesto. Uz sufiks *-itji i sufiksi -ovci, -evci /-ivci; -inci su produktivni u oba jezika kao što se vidi u Tablici 5.

Tablica 5.

	ukrajinski	hrvatski
-ci	Володимирці, Іванці	Antonci, Marinci
-iv-ci / -ov-ci, -ev-ci	Гаврилівці, Каньківці, Гнатівці, Давидівці, Давидківці, Данилівці, Іванівці, Іванківці, Йосипівці	Andrijaševci, Bartolovci, Bogdanovci, Habjanovci, Mikluševci, Mirkovci, Petrovci
-in-ci	Варваринці, Іванинці, Микитинці	Martinci, Marinci
-ov-in-ci		Badovinci

Kao što pokazuje Tablica 5., pluralni sufiksi -ci i sufiksne skupine -ov-ci, -en-ci, -ov-in-ci jednako su produktivni i u hrvatskom i u ukrajinskom jeziku. Razlika je samo u varijanti sufiksa -ovci, -evci koja se u ukrajinskom realizira kao -ivci zbog prelaska starih etimoloških o i e u zatvorenom slogu u i.

D. Bučko analizirao je areal rasprostranjenosti mjesta sa sufiksima (-ov,-ev/-in/-ovin)-ci u Ukrajini, Slovačkoj, Hrvatskoj, Srbiji, te je utvrdio njihovu međusobnu povezanost (Бучко, 1972: 25). Osim toga, istražio je proces njihovog razvoja na teritoriju Ukrajine. On je prvi u Ukrajini kvalificirao ojkonime na -ivci, -inci kao patronimne nazive naselja.

Prema mišljenju nekih ukrajinskih znanstvenika „ojkonimi na -ivci, -inci spadaju u najdavnije i najbrojnije u ukrajinskoj toponimiji. Po brojnosti ispred njih su samo nazivi na -ka, -ivka i jednako su brojni kao i toponimi na -iv“ (Волянчук, 2009: 162-163).

Jedan od vrlo produktivnih načina tvorbe antroponimnih ojkonima u oba analizirana jezika su višečlani nazivi. Najčešće je riječ o dvočlanim ojkonimima kao što prikazuje Tablica 6.

Tablica 6.

	ukrajinski	hrvatski
A + Im	Миколай-Поле	Blažević Dol, Dragoslavac Breg, Dragoslavac Selo, Markušbrijeg, Martiša Ves
Pr(A) + Im	Василева Гута, Василів Хутір, Давидів Брід, Данилова Балка, Данильчин Кут, Мар'їна Роща	Brajkovo Brdo, Markovo Polje, Martinovo Selo, Mihaljekov Jared, Milekovo Selo, Đurin Lug, Đurin potok, Paulin Dvor, Petkov Breg, Petrakovo Brdo, Petrova Gora, Petrova Poljana, Petrovo Selo, Radina Vas, Martinska Ves, Martinski Vrh
Pr + Im(A)	Велика Андріївка, Велика Андрусівка	Donji Marinkovac, Donji Markovac, Donji Mihaljevec, Donji Mihaljac, Donji Miklouš, Gornji Andrijevci, Gornji Miklouš, Ljevi Štefanki, Novi Mihaljevci, Novi Mikanovci, Staro Štefanje
Im(A) + Pr	Миколаївка Тернівська	Karlovac Ferićanački, Ladislav Sokolovački, Martinci Mihaljački, Martinci Zlatarski, Martinec Orehovički, Mirkovec Breznički, Tomaševac Biškupečki
A + Br	Гаврилівка Друга, Миколаївка Друга, Миколаївка Перша	

Premda je iz Tablice 6. očito vidljivo da je dvoleksemna tvorba ojkonima produktivna u oba jezika, vidimo i neke razlike u distribuciji leksema unutar nje.

Tek nekoliko ojkonima ima imeničko-imeničku strukturu u kojoj je antroponim (A) u prvoj leksemi. Više smo takvih tvorbi našli u hrvatskom jeziku.

Struktura pridjev (Pr) i imenica (Im) produktivan je način tvorbe u oba jezika. Čak ne postoji razlika je li antroponim (A) u ovoj strukturi u obliku imenice, ili pridjeva. Razlika je samo u tome da antroponim prikazuje pripadnost kad je u obliku pridjeva, kao što se vidi u drugom retku Tablice 6. kao: *Markovo Polje*, *Paulin Dvor* i sl., a u primjerima kad je antroponim imenica, tada je obično riječ o antonimnim tvorbama, kao što se vidi u trećem retku iste tablice, kao: *Donji Miklouš*, *Gornji Miklouš*, *Novi Mikanovci*, *Stari Mikanovci* i sl.

Inverzni oblik ojkonima kojem je struktura imenica (Im) – pridjev (Pr), a antroponim je na prvom mjestu, u imeničnom obliku, češće smo našli u hrvatskom jeziku.

Višečlane ojkonime s brojem u nazivu nismo fiksirali u hrvatskom jeziku. U ukrajinskom su oni relativno česti, čak i u ovako, semantički ograničenoj skupini. Tvore se i kao antonimni ojkonimi, čak i u primjeru u Tablici 8. imamo *Миколаївка Перша* – *Миколаївка Друга*. Hrvatskom jeziku je ovakav način tvorbe sasvim nepoznat.

Naravno, postoje i tročlani ojkonimi poput: *Staro Petrovo Selo*, *Sveti Petar u Šumi*, *Sveti Martin na Muri*, *Sveti Juraj u Trnju* i sl. Prema našim opažanjima, ovakvi, višečlani ojkonimi češći su u hrvatskom.

c) *Neki različiti modeli tvorbe*

U analizi tvorbe ojkonima u ukrajinskom i hrvatskom jeziku primjećuju se i neke razlike. Čak i na ovako ograničenom uzorku, antroponimnih ojkonima, primjećuju se razlike koje bi na široj slici, bile još očitije.

Prije svega, očita je različita produktivnost nekih praslavenskih sufiksa. Primjerice, sufiksni ojkonimi na -ivka praktički ne postoje u hrvatskom jeziku, dok je u ukrajinskom to iznimno produktivan način tvorbe. Tablica 7. prikazuje ojkonime tvorene sufiksima -inka, -ivka. Jasno se vidi razlika neujednačene produktivnosti u analiziranim jezicima.

Tablica 7.

	ukrajinski jezik	hrvatski jezik
-in + -k + -a	Мар'інка	
-iv/-ov + -k + -a	Августинівка, Августівка, Авдотівка, Аврамівка, Агатівка, Агафіївка, Адамівка, Анастасівка, Анатолівка, Андріївка, Анторівка, Богданівка, Борисівка, Василівка, Вікторівка, Вільгельмівка, Владиславівка, Всеволодівка, Гаврилівка, Гаврилівка Друга, Ганнівка, Ганнусівка, Гарасимівка, Георгіївка, Гнатівка, Григорівка, Давидівка, Іванівка	

Druga razlika u tvorbi ojkonima u ova dva jezika je nesrazmjer u singularnim i pluralnim ojkonimima. U hrvatskom jeziku je, čak i na ovako ograničenom uzorku, kao što se vidi u Tablici 8., puno više singularnih ojkonima. To opažanje potvrđuju i neka istraživanja hrvatske toponimije, primjerice: „Među međimurskim ojkonimima najviše je (76 %) imena muškog roda, ojkonimi ženskoga roda čine 16 % ojkonimije, a najslabije su zastupljena (8 %) srednjorodna imena. Osim triju pluralnih ojkonima (Celine, Pušćine, Slemenice), svi ostali imaju singularni službeni lik.“ (Frančić, 2007: 150). Na našem uzorku taj nesrazmjer posebno je prisutan u sufiksima -ac, -ec, -ovec, -ovac, -ovica, jer, kao što smo vidjeli u Tablici 5, pluralni oblici ovih sufiksa jednako su produktivni u oba analizirana jezika.

Tablica 8.

	ukrajinski	hrvatski
-ac, -ec		Dragoslavec, Ladislavec, Markovac, Marinec, Martinac, Štefanec
-in	Єлизаветин	Antin
-ovec, -ovac, -ovic - a		Adamovec, Andraševac, Andrijevac, Andrilovec, Antolovec, Antolovec, Antunovac, Auguštanovec, Bartolovec, Bogdanovec, Branimirovac, Ferdinandovac, Habjanovac, Irinovac, Karlovac, Markuševac, Miroševac, Martinkovec, Martinuševac, Mihaljevac, Milanovac, Mirkovac, Ratkovac, Ratkovec, Tomaševac, Vladimirovac, Vlatkovac; Ratkovic

d) *Zaključak*

Analiza ojkonima stvorenih od antroponima u ukrajinskom i hrvatskom navodi nas na nekoliko zaključaka.

Analiza je pokazala da postoji puno sličnosti, ali i nesumnjive razlike u izboru i distribuciji antroponima pri tvorbi ojkonima.

Vidjeli smo da postoje nekoliko imena koja su u oba jezika često služila za tvorbu ojkonima.

Postoji čitav niz zajedničkih tvorbenih modela u oba jezika koji su jednako produktivni i danas. Ipak, niz sufiksa se danas koristi s različitom frekventnošću u analiziranim jezicima. Sličnosti su primjetne i kod sufiksne tvorbe i kod dvoleksemne tvorbe ojkonima.

Razlike koje danas postoje u ojkonimiji ukrajinskog i hrvatskog jezika imaju nekoliko razloga. Prije svega, riječ je o višestoljetnoj razdvojenosti ova dva jezika, što je svakako utjecalo na frekventnost pojedinih tvorbenih modela. Osim toga, kako smo vidjeli na početku, razlike su svakako uvjetovane i povijesnim, religijskim okolnostima. Vidjeli smo da je u Hrvatskoj puno više naselja nazvano po imenima svetaca sa pridjevom „sve-ti“. U ukrajinskom jeziku pronašli svega par ovakvih ojkonima.

Izvori

1. ГЕОГРАФІЧНА ЕНЦІКЛОПЕДІЯ УКРАЇНИ: у 3 т., Київ, 1989. 1993.
2. HRVATSKI MJESNI RJEČNIK, Zagreb, 2016.

Literatura

1. Бучко, Д. (1972). *Українские топоніми на -івці, -инці*: Автореф. дис... канд. філол. наук. Львів
2. Воляннюк, І. (2009). Ойконіми північної Тернопільщини зі слов'янськими іменами в основах // *Вісник Львівського університету. Філологія* 46: 162-171
3. Купчинська, З. (2012). Архаїчні ойконіми на -ичі в системі плюративів // *Українська мова* 3: 73-92
4. Купчинська, З. (2016). *Стратиграфія архаїчної ойконімії України*, Львів: НТШ
5. Купчинський, О. (1981). *Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічний досліджень (географічні назви на -ичі)*, Київ

6. Панчук, Г. (2016). Жіночі імена в основах українських ойконімів // *Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство*. 26: 69-72
7. Frančić, A. (2007). Uvid u hrvatsku toponimiju na sjeverozapadnoj međi // *Jezikoslovni zapisi* 13: 147-157
8. Frančić, A. (2021). Ime Martin u hrvatskoj ojkonomiji / *Croatica et Slavica Iadertina* XVII/I: 157-181
9. Vodanović, B. (2007). Toponimi antroponimnog postanja // *Toponimija otoka Ugljana*: 361-371

Oksana Timko Ćitko

Julija Jusyp Jakymovych

ANTHROPONYMS IN THE BASICS OF OIKONYMS IN THE CROATIAN AND UKRAINIAN LANGUAGES

Summary

After the introductory part in which the circumstances, similarities and differences of oikonyms in Ukrainian and Croatian are described, oikonyms formed from anthroponyms in these two Slavic languages are compared. The analysis is done on several levels. It is an analysis of contemporary Croatian and Ukrainian oikonyms based on personal names, and a description of the changes that have affected some of them over time. After that, an analysis of the differences in the oikonyms of the two languages is made: there are differences in the names that are the basis of formation, in the way of formation, in phonetic and morphological changes.

Keywords: oikonym, anthroponym, suffix, derivative, compound